

Kehitysvammaliiton lausunto sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle vammaispalvelulain 2 §:n muuttamisesta

**Susanna Hintsala
toiminnanjohtaja
Kehitysvammaliitto
10.11.2025**

Kehitysvammaliiton lausunto

- Kehitysvammaliitto ei kannata lakiesitystä, vaan esittää sen hylkäämistä.
- Kehitysvammaliitto tunnistaa myönteisiä korjausesityksiä, mutta ei näe niitä riittävinä.
- Korjausesityksistä huolimatta elämänvaihetta koskeva säädös perusteluineen on edelleen tulkinnanvarainen ja ei voi muodostaa Kehitysvammaliiton näkökulmasta oikeudellista pohjaa erityispalveluista säätämiseksi.

Havainnot myönteisistä korjausesityksistä

Velvoite huolehtia palveluiden jatkuvuudesta

→ Kehitysvammaliitto esittää, että palvelujen jatkuvuuden velvoitetta vahvistetaan muuttamalla säännöstä niin, että jatkuvuuden huomioon ottamisen sijaan viitataan jatkuvuuden turvaamiseen.

Velvoite monialaiseen yhteistyöhön

→ Perusteluihin tulisi lisätä velvoite siihen, että monialaisessa yhteistyössä tehdään yksilöllinen palvelutarpeen arviointi yhdessä henkilön kanssa häntä kuullen. Vammaisen henkilön oikeusturvan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että hänen tarpeensa arvioidaan huolellisesti yhdessä hänen kanssaan ja hyödyntämällä tässä riittävää asiantuntemusta.

Elämänvaiheena lapsuus ja nuoruus on erotettu toisistaan

→ Kehitysvammaliitto suosittelee, että ikämääritelmiä ei käytettäisi lain perusteluissa, koska niistä voi muodostua kategorisia normeja lain soveltamiseen, vaikka lakiesityksessä ei tätä tarkoiteta.

Perustelut sille, miksi lakiesitys tulisi hylätä

- Elämänvaihe-käsite on liian avoin ja tulkinnanvarainen, eikä sovellu lain ja palvelujen valinnan perusteeksi. Esimerkiksi kehitysvammaisuus vaikuttaa toimintarajoitteisiin koko elämän ajan, joten soveltamisessa tulisi painottaa yksilöllisiä toimintarajoitteita eikä elämänvaihetta.
- Lain tarkoituspykälä jää alisteiseksi soveltamiselle. Viittaus tarkoituspykälään soveltamisessa ei ole riittävä. Vammaispalvelulain mukaisille palveluille ei ole suoraan vastaavuutta sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa. Esimerkiksi kotipalvelu ei vastaa henkilökohtaista apua, vaan on tarkoitettu eri tarkoitukseen.
- Palvelutarpeen arvioinnissa vammaisen henkilön kuuleminen ja osallistuminen tulee tehdä velvoittavammaksi.
- RAI-arviointivälineistön käyttöä ei tulisi säätää velvoittavaksi, vaan suositella soveltuvia arviointivälineitä.
- Riskinä on, että vammaisia lapsia ja ikääntyneitä ohjataan heille soveltumattomiin yleispalveluihin. Myös lievästi kehitysvammaisten ja autististen henkilöiden pääsy vammaispalveluihin vaikeutuu edelleen.
- YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean suositusten mukaan elämänvaihe-kriteeri voi olla syrjivä iän perusteella ja ristiriidassa yleissopimuksen kanssa. Komitean suositukset tulisi huomioida vahvemmin.

Kehitysvammaliiton kantana on, että soveltamisalaan ei tule tehdä enää lisärajoituksia, vaan tarvitaan vahvempaa ohjausta lain oikeaan soveltamiseen

▪

- Vammaisten ihmisten käyttämiin palveluihin ja etuuksiin on viime vuosina kohdistunut leikkauksia ja heikennyksiä, joiden lisäksi uutta vammaispalvelulakia on sovellettu tiukasti. Tämä herättää huolen siitä, että toimeenpanoon varattu lisärahoitus ei ole täysimääräisesti ohjautunut näiden palveluiden järjestämiseen.
- Kehitysvammaliitto näkee riskinä, että elämänvaihe -käsitteen sisällyttäminen soveltamissäädökseen vaikeuttaa osan vammaisista ihmisistä pääsyä vammaispalvelujen piiriin ja väliinputoajaryhmien määrä kasvaa. Muutos vaikeuttaisi myös erityisesti vammaisten lasten ja ikääntyneiden vammaisten pääsyä tarvitsemiensa erityispalveluiden piiriin.
- Uusi vammaispalvelulaki on ollut voimassa vasta vähän aikaa, ja nykyisestä soveltamisesta on vasta saatu ensimmäistä THL:n tuottamaa seurantatietoa. Siksi mahdolliset tarkennukset soveltamisalaan pitäisi tehdä vasta sitten, kun nykyisen voimassa olevan lain ihmis- ja perusoikeus- sekä kustannusvaikutukset ovat laajemmin tiedossa.

Kiitos!

Susanna Hintsala
toiminnanjohtaja

susanna.hintsala@kvl.fi
p. 040 741 6179